

... Marcela Drboutová, Asociace speciálních pedagogů ČR

KONFERENCE O NEÚSPĚŠNÉ INKLUZI

Národní rada osob se zdravotním postižením (NRZP) uspořádala počátkem září v Praze *Konferenci k inkluzivnímu vzdělávání*. Ve svém úvodním vystoupení předseda NRZP Václav Krása prohlásil, že vždy podporoval a podporuje integraci žáků se zdravotním postižením. Proti období, kdy spolupracoval na přípravě inkluze s profesorem J. Michalíkem a s ministryní školství K. Valachovou, kdy odmítal konstruktivní komunikaci například s naší Asociací, dnes předseda NRZP kritizuje legislativní změny, zrušení upraveného vzdělávacího programu pro žáky s lehkou mentální retardací i způsob implementace inkluze.

Přiznává, že se jednalo ve své podstatě o tichou likvidaci speciálního vzdělávání, a dnes rozumí tehdejší oprávněným obavám těchto škol o svou existenci. Předseda NRZP sděluje, že si je vědom možných dopadů svých slov a uvádí: „Nerad bych řekl něco, co bych nerad slyšel.“ Říká, že NRZP nadále trvá na povinnosti spádových škol vzdělávat žáky se SVP. Zároveň však uvádí, že řada rodičů často žádá podmínky, které jsou nad zájmy a možnostmi jejich dítěte.

MŠMT svého zástupce na konferenci nevyšlalo. Je velká škoda, že ministerstvo tímto způsobem zavádá možnost pro případné spekulace o nezájmu o toto téma.

Poslanec PSP ČR Václav Klaus ml. zopakoval, že stávající nastavení inkluze je špatné, nesouhlasí s novým financováním regionálního školství a opakovaně sdělil, že finance by do škol měly jít za žákem a je lhostejno, zda se vzdělává na té či oné škole, ale v případě, že ředitel umí s žákem se SVP pracovat a poskytnout mu veškerou potřebnou podporu ve vzdělávání, pak by měl také mít možnost nakládat se svěřenými finančními prostředky podle svého uvážení ve prospěch žáka samotného a zajistit jeho vzdělání se stejným finančním obnosem nastaveným pro všechny školy stejně, protože obnos má být na žáka, nikoliv na školu. Současný systém péče o hendikepované označil za obrovský byznys.

Prof. Stanislav Štech upozornil na závěry Analýzy inkluzivního vzdělávání. Společné vzdělávání podle něho prohlubuje integraci, ale nebyly splněny a zajištěny podmínky účasti dětí na většině činnosti ve škole, nebyla předem zajištěna personální a materiální podpora, chybí fáze hmatatelných výsledků vzdělávání a jejich akceptace, je nutné odstranit podfinancování žáků se SVP. Pan profesor nešetří kritikou systému vzdělávání na vysokých školách. Myslím, že má poměrně rozsáhlé kompetence se podobnými otázkami zabývat, a dokonce je konstruktivně řešit. Sděluje, že u Romů inkluze nefunguje. Ale prý není pravda, že právě kvůli Romům se inkluze dělala. Připouští, že při zavádění společného vzdělávání se udělala (všimněte si: se udělala, nikoliv jsme udělali) řada

chyb, ale je nutné se jimi v procesu vzdělávání zabývat.

Prof. Jan Michalík jde ve své kritice inkluze ještě o kousek dál a sděluje přímo: „Stala se chyba... Jsem a vždy jsem byl skalním obhájcem inkluze, ale dnes vím, že nešlo o nic jiného než o zrušení praktických škol. Omezení počtu a činnosti těchto škol považuji za špatný a smutný krok,“ řekl s tím, že v ČR se inkluze nekoná, inkluze je stav a nekončící proces. Asistent pedagoga jako nárok je podle něho nesmyslná závazná norma – asistenty ze 75 % využívají žáci s kognitivními poruchami.

Profesor Michalík nešetří kritikou způsobu vzdělávání na pedagogických fakultách a uvádí, že stát nemá mechanismy, jak vysoké školy přimět ke změnám nebo konstruktivním debatám o případných změnách. (Sám na jedné působil – nejedná se tedy o možnou nejkratší cestu k nápravě? Nicméně je velmi zajímavé, že STÁT nemá mechanismy – není něco špatné?)

V rámci odpoledního bloku jsem byla přítomna pouze na vystoupení představitelky ČOSIV Lenky Hečkové a předsedy ASP ČR Martina Odehnala. L. Hečková po většinu svého času četla poučky a jiná vyjádření z dílny ČOSIV. Zmínila potřebu „anonymního registru“ žáků se SVP (?). Sdělila, že vzdělávání je proces a inkluze že je bezpodmínečná (tato dvě vyjádření považuji za velmi objektivní).

Martin Odehnal úvodem zmínil historii devadesátých let, kdy se o inkluzi již hovořilo a byly připraveny podklady k přípravě a k ověřování – nakonec vše ztroskotalo na financích a prioritách tehdejšího vedení ministerstva školství.

Zmínil dualitu vzdělávání, kterou jsou víceletá gymnázia, jejichž žáci jsou v mnoha případech označeni za mimořádně nadané jenom proto, že jsou žáky těchto škol, ale realita je zcela jiná. Žáci mohou utvářet pevná přátelství na pevných základech, bez potřeby rozlišování konkrétního nadání pro školské účely a bez stigmatizace.

Předseda ASP ČR uvedl, že je zastáncem inkluze, ale nesouhlasí se stávajícím způsobem systému/nesystému jejího provedení. Současní absolventi speciální pedagogiky nesmějí učit a pro školský poradenský systém jim chybí právě ony praktické zkušenosti, přičemž by měli radit zkušeným pedagogům, rodičům a žákům samotným.

M. Odehnal se také ptá: Jaké parametry má stávající systém, když žáky se SVP vzdělávají v základních školách hlavního vzdělávacího proudu učitelé bez potřebné kvalifikace? Podpůrná opatření neposkytují skutečnou podporu a absurditou je provázanost asistentů pedagoga s žákem jako podpůrné opatření. Výsledky inkluzivního vzdělávání nejsou sledovány, není nikde podchyceno, jak se začínají žáci se SVP, kteří absolvovali základní školu v systému inkluzivního vzdělávání v běžné základní škole s podpůrnými opatřeními, po ukončení základní školy. Nikdo nesleduje, jaké pracovní návyky mají žáci se SVP s podpůrnými opatřeními po ukončení základní školy. Není nikde podchyceno, jak se uplatní absolventi speciálního vzdělávání a absolventi inkluzivního vzdělávání na střední škole.

V superlativěch ke způsobu práce a k metodám lidí, kteří se starají o sluchově postižené, pak zhodnotil přednášku M. Stibrányiové a L. Pejcharové ze Spolku uživatelů kochleárních implantátů.

Konference by se dala shrnout do několika bodů:

- Inkluze je nepřipravená, nesprávně nastavená a nesprávně implementovaná – jak zaznělo v jednom z příspěvků: „udělala se“ spousta chyb – snad by bylo dobré se k těmto chybám přihlásit odvážněji a pokusit se je minimalizovat, a to i za přispění odvážných kritiků, kteří se na implementaci inkluze/společného vzdělávání podíleli, ale svou případnou „pomoc“ při nápravě nějak opomněli zmínit.

- Asistenti pedagoga jsou nárokem, který se bude jen velmi těžko odstraňovat.
- Podpůrná opatření žáky nevzdělávají a jejich nesmyslnost nemůže ospravedlnit ani možnost získání financí na pořízení pomůcek.
- Pokud nemáme dostatek erudovaných učitelů v oboru speciální pedagogika (těch, kteří ještě učí, je již tak málo, že za chvíli nebudou stačit jejich počty ani

v systému speciálního školství – nové speciální pedagogy vysoké školy neprodukuje, protože tento obor učitelství není dostupný) a nemáme učitele základních škol, kteří by získali v průběhu studia pedagogiky základní informace o všech typech hendikepů a minimální erudici pro vzdělávání žáků se SVP, pak není inkluze proveditelná ani s dostatkem financí.

- Dokud jsou finance hnacím motorem inkluze, pak se nejedná o inkluzi.
- Dokud chybí jasné stanovení cíle vzdělávání – sdělení, zda je cílem vzdělání samotné, nebo socializace – pak chybí našemu školství základní koncepce.
- Podobně dobré konference, jakou byla Konference k inkluzivnímu vzdělávání, jsou potřebné a vítané.